

ФЕЙКИ В СУЧАСНОМУ АНГЛОМОВНОМУ НОВИННОМУ МЕДІАПРОСТОРИ

Ю. Омельчук
Науковий керівник: к.ф.н. Главацька Ю.Л.

*Кафедра англійської мови та методики її викладання
Херсонський державний університет
e.mail: YuOmelchuk@ksu.ks.ua*

У статті з'ясовано поняття «медіапростір» та «фейк», подано класифікації фейкових новин, розглянуто специфіку англomовних недостовірних новин.

Ключові слова: медіапростір, Інтернет, фейкові новини, факт-чекінг.

На сучасному етапі історичного розвитку цивілізацій активно йдеться про появу, становлення та процвітання інформаційних суспільств. Нині медіапростір є одним з найважливіших інструментів формування громадянського суспільства, оскільки саме медіаресурси забезпечують реципієнтів інформацією, що впливає на процес формування думок і позицій та на здійснення політичного вибору.

Медіапростір – це соціальна система, яка створюється взаємообумовленою цілісністю відносин виробників і споживачів масової інформації, що передається через засоби масової комунікації [2, с. 3]. Складовими медіапростору традиційно вважають пресу, радіо, кіно, телебачення та Інтернет.

Феноменом сучасного медіапростору, невід'ємною його частиною є фейкові новини – інструмент політичної боротьби, виявлення думок особистості та засіб впливу на свідомість та погляди інших. Від сьогоденного споживача новинного контенту потрібно не тільки вміння читати, а й уміння аналізувати новини, адже досить часто повідомлення, опубліковані в Інтернеті, навіть на сайтах серйозних медіа, є неправдивими. Для сучасного журналіста

глобальна мережа є джерелом інформації, достовірність якої далеко не завжди вдається встановити, та одним із методів впливу на аудиторію та її маніпулювання. З одного боку, Інтернет надає доступ до великого обсягу інформації і допомагає знайти потрібні факти, а з іншого – «вводить в оману» нерозбірливого, невдумливого читача, нерідко поширюючи в Мережі під виглядом сенсацій цілком неправдиві, вигадані матеріали. З огляду на це, вважаємо **актуальним** вивчення особливостей фейкового новинного контенту, зокрема англомовного.

Незважаючи на розповсюдженість фейкових новин у сучасному медіапросторі та на те, що чимало засобів масової інформації не гребують їх поширенням заради високих рейтингів своїх новинних порталів, комплексних лінгвістичних досліджень цього порівняно нового феномена поки що не представлено. Існують лише поодинокі студії, в яких висвітлюються окремі аспекти даної проблеми (Р. Голубовський, Д. Лавникевич, О. Мінченко, І. Мудра, М. Прокопенко).

Так, зокрема І. Мудра у розвідці «Поняття «фейк» та його види у ЗМІ» наводить таке визначення «фейку»: «фейк – це спеціально створена новина, подія чи журналістський матеріал, який містить неправдиву або перекручену інформацію, що дискримінує певну людину чи групу осіб в очах аудиторії» [5, с. 185]. М. Прокопенко, у свою чергу, у статті «Фейк як інструмент війни» зазначає, що висвітлюючи й обговорюючи «необхідні» проблеми в ЗМІ, інтернет-видання цілеспрямовано коригують уявлення суспільства – фактично формують нову реальність [6].

Метою статті є визначення специфіки англомовного фейкового новинного контенту з урахуванням сучасних реалій розвитку суспільної комунікації та масової інформації.

Фейки створюються таким чином, щоб якомога швидше привернути увагу читачів, в основному за допомогою сенсаційних заголовків. Лексичними маркерами фейків, загальними для реклами і ЗМІ є подібні: «YOU WILL BE AMAZED»/«ВИ БУДЕТЕ ВРАЖЕНІ», «ENDANGERED SPECIES»/«ПІД

ЗАГРОЗОЮ ЗНИКНЕННЯ», «WORLD DISCOVERY»/«СВІТОВЕ ВІДКРИТТЯ», «SOMETHING TERRIBLE»/«ЩОСЬ ЖАХЛИВЕ» – це лише деякі заголовки тизерів з інформаційного ресурсу Martketgid. Наприклад, новина про те, що «Колишній президент США Барак Обама побував у Парижі» навряд чи може викликати великий інтерес у пересічного читача. А якщо читач знайде новину типу «Президент Франції Франсуа Олланд плюнув на взуття Обами в Парижі», він найімовірніше перейде через посилання на новину. Якщо до цієї інформації додати ще й відеоролик, число кліків точно збільшиться.

Фейкові новини в Інтернеті можуть генерувати і спеціальні сайти, основним призначенням яких є створення і поширення подібного контенту. Прикладами таких фейк-сайтів є українські UaReview і «Репортажист», американські – The Onion і DailyRain та ін.

Найголовнішим фактором поширення фейкового новинного контенту є банальна гонитва за сенсацією. Найчастіше неправдиві новини є інформацією про події, які можна охарактеризувати як «екстрені», «надзвичайні». Крім того, фейки можуть стосуватись істотних, важливих для читачів аспектів їхнього щоденного життя, в цих випадках у людини відключається логіка, включаються емоції і вона вірить навіть абсолютно безглуздій інформації.

За формою розрізняють фотофейки, відеофейки та текстові фейки. **За змістом** фейкові новини поділяються на **політичні, соціальні та економічні**.

Журналіст, оглядач, спеціаліст в галузі Public Relations Д. Лавникевич, виходячи з власних спостережень, пропонує класифікувати фейки відповідно до їхньої мети:

1. Фейки випадкові. Цей різновид новин, на думку автора, є найрідкіснішим. Зазвичай подібні новини стають результатом редакційного поспіху, помноженого на некомпетентність журналістів, зловживання автоматичними перекладачами і своєрідний гумор засобів автоматичної перевірки орфографії.

2. Фейки, створені в рамках інформаційної війни. З метою посилення, наприклад, російсько-українського, російсько-американського конфліктів, генеруються все більш вигадливі фейки.

3. Фейки, створені з комерційною метою. Найчастіше використовуються недобросовісними комерсантами, які заробляють на псевдонаукових розробках чи торгують різноманітними біодобавками з нібито чудодійними властивостями. Дещо рідше фейки використовуються як інструмент «чорного PR».

4. Фейки, що створені задля залучення трафіку і вирізняються злим гумором.

5. Фейки, створені з незрозумілою метою (розважальні, «жовті» новини, що містять неточні або взагалі недостовірні чи перекручені факти) [3].

Англомовні фейкові новини активно поширюються багатьма країнами через медіа різних видів, але найбільша частка недостовірних новин міститься в інтернет-мережі, що є найоперативнішою складовою медіапростору. Неабиякий інтерес до фейкових новин, написаних англійською мовою, пояснюється її інтернаціональністю та загальноживаністю.

Френк Лейк у журналі Weekly World News («Щотижневі світові новини») розмістив статтю «Halloween candy makes kids smarter», в якій оприлюднив дослідження науковців, які показали, що цукерки, які дітям дарують на свято Хеллоуїну, сприяють активній роботі мозку, внаслідок чого дітлахи стають розумнішими. Журналіст навіть подає свідчення матері хлопчика для підтвердження цієї інформації: *«My son was basically an idiot. I hate to say that because I love him, but he did poorly in all his classes, until he went trick-or-treating in 2009. He came back with a huge back of loot and proceeded to eat the entire bag in a week. We were stunned to see his test scores increase rapidly and now... he is a straight A student»* [8] – («Мій син був фактично недолугим. Я ненавиджу це слово, адже я люблю його, але він мав найгірші оцінки з усіх предметів у школі, поки не пішов на свято Хеллоуїну в 2009 році. Син повернувся додому з величезним рюкзаком солодощів і продовжував їсти їх по пакунку на тиждень.

Ми були приголомшені, коли побачили, що його оцінки за тестові роботи стрімко покращились, і зараз він – повний відмінник!»). Звичайно, пізніше ця інформація була спростована, адже надмірне вживання солодоців навпаки шкідливе для мозку, і навіть свято не може перетворити солодоці на «батареї для розуму».

Інша фейкова новина поширилася просторами Інтернету у 2015 році: *«An asteroid will smash into Earth between September 15-28»* – («Астероїд впаде на Землю у період з 15 по 28 вересня»). Журналіст Браян Столард розмістив чергову плітку про кінець світу. Раніше пророкували Армагеддон у 2006, 2008, 2010 та 2012 роках. Звісно ці очікування не справдилися, але можливість черговий раз «напророкувати» кінець світу приваблює журналістів. Такі новини завжди залишаються актуальними і набирають максимальну кількість переглядів в Інтернеті, що приносить хороші прибутки авторам та власникам цих сайтів. Браян Столард спрогнозував падіння астероїда на нашу планету з точністю до двох тижнів. Але прогнози не збулися, і Б. Спотсвуд, автор статті *«10 fake 2015 news stories we wish were real»* висміює цю плітку: *«Well, we made it! Somehow this information was attributed to NASA, who's usually not so paranoid. Actually, the frightening prediction came from prophet Rev. Efrain Rodriguez. Rodriguez is still pretty sure the end of the world is coming»* [10] – («Так, ми зробили це! Чомусь ця інформація була відіслана в НАСА, які зазвичай не такі параноїки. Насправді, лякливе передбачення прийшло від пророка Е. Родрігеса. Родрігес як і раніше впевнений, що кінець світу наближається»).

Не оминули журналісти можливість скомпрометувати і нещодавно обраного президента Сполучених Штатів Америки Дональда Трампа. Кореспондент видання «CBS News» Юліанна Голдмен розмістила новину у соціальній мережі Twitter: *«Donald Trump's team has asked White House how his children could receive top secret security clearances»* [7] – («Команда Дональда Трампа спитала у Білого Дому, як отримати доступ до секретних матеріалів для його дітей»). Плітки навколо колишнього кандидата на посаду президента та нинішнього президента США зростають все більше і більше. Їхній діапазон

розростається і охоплює навіть сім'ю політика. Доступ до секретних матеріалів надає змогу людині оволодіти секретною інформацією (державні або організаційні секрети) після завершення ретельної перевірки. Але сам Д. Трамп спростував цей фейк, розмістивши пост на своїй сторінці у тій же соціальній мережі Twitter: *«I am not trying to get 'top level security clearance' for my children. This was a typically false news story»* [9] – («Я не намагаюсь отримати доступ до секретних матеріалів для моїх дітей. Це типова неправдоподібна новина»).

Таким чином неправдиві новини створюються здебільшого для дезінформування читача. Автор такої новини має на меті донести до адресата свою правду, яку він вважає істинною. Рідше подібні новини створюються заради забави, адже багато фейків носять гумористичний, іронічний характер.

Кожен читач повинен уміти відрізнити фейкову новину від справжньої. Фахівці з факт-чекінгу дають певні поради, як «не потрапити на гачок» журналістів: перевіряти достовірність інформації, знаходячи першоджерело новини, та навчитися сприймати новини критично, а не сліпо їм вірити.

Перспективи подальших досліджень убачаємо в вивченні лінгвостилістичних, лінгвокогнітивних та комунікативно-прагматичних особливостей текстів англomовних фейкових новин з урахуванням національно-культурної специфіки.

Література:

1. Голубовський Р. 5 порад від експерта: Як виявити інформаційний фейк [Електронний ресурс] / Р. Голубовський. – Режим доступу: http://tvoemisto.tv/news/5_porad_vid_eksperta_yak_vyavyty_informatsiynyy_feyk_66446.html
2. Грицай С. Архітекtonіка сучасного медіапростору [Електронний ресурс] / С. Грицай // Вісник Книжкової палати. – 2012. – № 5. – С. 1-4. – Режим доступу: [file:///C:/Users/user/Downloads/vkp_2012_5_5%20\(1\).pdf](file:///C:/Users/user/Downloads/vkp_2012_5_5%20(1).pdf)
3. Лавникевич Д. Фейки как новая медиареальность [Электронный ресурс] / Д. Лавникевич. – Режим доступу: <http://mediakritika.by/article/3573/feyki-kak-novaya-media-realnost>

4. Мінченко О. Страх і ненависть в мережі: огляд сайтів, що поширюють фейки та чутки [Електронний ресурс] / О. Мінченко. – Режим доступу: <http://watcher.com.ua/2014/09/26/strah-i-nenavyst-v-merezhi-ohlyad-saytiv-scho-poshyryuyut-feyky-ta-chutky/>
5. Мудра І. Поняття «фейк» та його види у ЗМІ [Електронний ресурс] / І. Мудра // Теле-та радіожурналістика. – Випуск 15. – С.184-188. – Режим доступу: <file:///C:/Users/user/Downloads/694-1951-1-SM.pdf>
6. Прокопенко М. Фейк як інструмент війни [Електронний ресурс] / М. Прокопенко. – Режим доступу: <http://day.kyiv.ua/uk/article/media/feyk-yak-instrument-viyni>
7. En Sabah Nur Top Security Clearance For TRUMP Children?! / Nur En Sabah [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://gagadaily.com/forums/topic/211657-top-security-clearance-for-trump-children/>
8. Lake F. Study: Halloween candy makes kids smarter [Електронний ресурс] / F. Lake. – Режим доступу: <http://weeklyworldnews.com/headlines/40022/study-halloween-candy-makes-kids-smarter/>
9. Segar M. Trump denies trying to get security clearance for his children [Електронний ресурс] / М. Segar. – Режим доступу: <https://www.yahoo.com/news/trump-denies-trying-security-clearance-children-121941013.html>
10. Spotswood B. 10 fake 2015 news stories we wish were real [Електронний ресурс]. / В. Spotswood. – Режим доступу: <http://blog.sfgate.com/stew/2015/12/08/10-fake-2015-news-stories-we-wish-were-real/>

FAKES IN MODERN ENGLISH NEWS MEDIA SPACE

Yu.Omelchuk

*Department of the English language and methods of its teaching
Kherson State University*

e.mail: Yu.Omelchuk@ksu.ks.ua

The article focuses on the definition of the notions «media space» and «fake», gives the classifications of fake news, considers the specificity of English fake news.

Key words: media space, the Internet, fake news, fact checking.